

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДНІПРА В АНТРОПОГЕНІ

Загалом басейн Дніпра був сформований до середини антропогена. Динаміка його розвитку сильно змінилася після Міндельського заледеніння, коли в його верхів'ях утворилося озеро. Прорив озера відбувся приблизно 450-500 тис. р. т. Принесений в долину Дніпра матеріал заблокував його зв'язок з Чорним морем і в його басейні встановився озерний режим. Після цього були прориви післяльодовикових озер в період 47,5 тис. р. т.; 37-38 тис. р. т.; 23-22 тис. р. т.; 12-13 тис. р. т. Після останнього, був відновлений стік в Чорне море і поновився річковий режим.

In general Dnipro-river basin was formed in middle Quaternary. Dynamic of its development was exchanged after Mindel ice time when postglacial lake arisen in the riverhead. Huge mass of the rock was delivered to the middle Dnipro. Pass to the Black Sea was blocked. Next superfloods had taken place: 47,5 Ky BP.; 37-38 Ky BP.; 23-22 Ky BP and. 12-13 Ky BP. The to Black sea was renew after the last flood.

Доантропогеновий етап історії Дніпра. Тему катастроф в басейні Дніпра [1, 2] доцільно продовжити з розгляду історії Дніпра від часу його зародження. Найбільш завершеним дослідженням тут є реконструкції М.Веклича з "Атласу природних умов та натуральних ресурсів Української РСР" [3], які показують, що Дніпро зародився біля 5-6 млн. р.т., в Бергівський час, після трансгресії палеоген-неогенового моря.

З реконструкцій виникає, що вже тоді існувала більшість приток Дніпра, але через відсутність зв'язку з Чорним морем головна артерія басейну ще не визначилась. Наступна реконструкція відноситься до Завадівського часу (біля 500 тис. р.т.). Між нею та попередньою є дві важливі відмінності. Перше, це зв'язок з Чорним морем, друга – визначеність з положенням головної артерії, яка знаходилася у смугі між сучасним Дніпром та р. Удаєм. На схемі також показані притоки Дніпра, але сама його долина відмічена знаком питання. Тобто, Дніпро поступово розвивав власний басейн і вже мав вихід до Чорного моря. Третьою відмінністю є приєднання до Дніпра басейну Прип'яті.

У звичному для нас вигляді Дніпро постає біля 70 тис. р. т., у Прилуцький час. Але тут знову зникає Прип'ять, причиною чого, можливо, були викликані значними орографічними пертурбаціями після Дніпровського льодовика. Взагалі цей період є найбільш загадковим в історії Дніпра. Раніше вважалося, що Дніпровське зледеніння було в інтервалі 280-200 тис. р.т. [4], а вже в останніх визначеннях його перенесло до інтервалу 200-140 тис. р.т. [5]. Але, в незалежності від того, коли воно було, вся північна частина басейну (в сучасній конфігурації) на довгі 60-80 т.р. вкривалася потужним льодовим панцером. І Дніпро, як гідрографічний елемент на цей час припиняв своє існування.

Завдяки великому статичному навантаженню дольодовиковий рельєф під час льодовикових періодів зазнавав значних змін [6]. Змінювався він також і внаслідок екзарзації [7] та постійної дії талої води в крайових зонах. В післяльодовиковий період улоговини перетворювалися на болота та озера [8]. Тому, відновлення басейну відбувалося вже в зовсім нових топографічних умовах. При цьому басейн не відтворився у попередній дольодовиковій конфігурації. Все починалося практично з чистого аркуша. Нажаль, це не знайшло місця в легендах до геоморфологічних карт [9]. В них історія Дніпра починається тільки в антропогені і виглядає плинною, нерозривною та послідовною. Таким чином з історії Дніпра випало більше 5 млн. років. Фактично, у прийнятих зараз легендах зроблена спроба втиснути до них події значно довшого періоду. Тому, більша частина історії Дніпра, а це понад 80%, залишилася поза увагою.

В антропогеновій історії можна виділити кілька домінант, які визначали перебіг подій в долині Дніпра. Без

сумніву, головною рушійною силою були талі води льодовиків, межа яких у більшості випадків знаходилася поза територією України. В продовж льодовикових періодів лід накопичував у собі величезний потенціал енергії, яка трансформувалася у кінетичну енергію талої води тільки під час абляції. Другим по значимості чинником була орографія цієї частини континенту, особливості якої визначалися такими геотектонічними елементами як Дніпровсько-Донецька западина, обмежена з південного заходу Українським кристалічним масивом, а з північного сходу Воронежською антиклізою. За таких умов головною мішенню вивільненої енергії льодовиків стала Дніпровсько-Донецька западина, до якої власне і приурочена більша частина басейну Дніпра. Наступним елементом системи реалізації потенційної енергії льодовиків були чоловічі моренні пасма, за якими утворювалися озера. Вони ставали тимчасовими акумуляторами енергії. Прориви озер призводили до раптового, сконцентрованого у часі вивільнення енергії. За нашими дослідження впродовж антропогену сталося п'ять таких ударів.

Особливу роль в історії Дніпра зіграв, відносно невеликий по розмірам елемент – прохід через кристалічний масив. Мала ширина та глибина проходу обумовили легкість його блокування матеріалом, що виносився з усього басейну потужними повеннями¹. Фактично, лише з невеликими перервами, прохід через кристалічний масив був заблокований впродовж останніх 500 тис. років. Остаточо його було розблоковано тільки 12-13 тис. р.т.

Говорячи про інші чинники, які впливали на динаміку післяльодовикових процесів слід звернути увагу, що під час трьох останніх катастроф Вюрмського періоду, льодовики знаходилися далеко на півночі, і тут значну роль у визначенні стоку талої води відіграли меридіональні канали, які перетинали усю Білорусь з півночі на південь.

Зараз є докази п'яти грандіозних катастроф в басейні Дніпра, пов'язаних з завершальними стадіями льодовикових епох.

1. Блокування долини Пра-Дніпра на ділянці між Пслем та Ворсклою – приблизно 450-500 тис. років тому;
2. Перша катастрофа (початок Вюрму) – 47,5 тис. років тому;
3. Друга катастрофа (середина Вюрму) – приблизно 37-38 тис. р. т.
4. Третя катастрофа (остання фаза Вюрмського зледеніння) – приблизно 23-22 тис. р. т.;
5. Четверта катастрофа пов'язана з проривом решток Поліського озера – приблизно 13-12 тис. р. т.

Дніпро на початку антропогену. У ранньому антропогені на місці Дніпра існувала гідромережа, яка

¹ Система працювала подібно до зливової каналізації, періодичного блокування якої призводить до виникненню післякалюж. Нормальна її робота вимагає періодичної чистки зливостоків.

пластичних мас, утворилися кінцево-моренні пасма, які поділили озеро на дві частини. Перебіг чолових морен показаний на картах Д. Соболева [18] та С. Яковлева [19]. З настанням теплого періоду положення цих пасом визначило частковий стік талої води у західному напрямку. В той же час, вони стали тим орографічним бар'єром, за яким сформувалося окреме льодовикове озеро в межах Білорусі. Озеро в середній течії Дніпра зі своїм власним басейном стало автономним. Рівень води в ньому визначався балансом між кількістю опадів, випаровуванням та підземним стоком.

Енергетика льодовикових періодів. Розкриття причин льодовикових катастроф в басейні Дніпра пов'язане з оцінкою енергетики етапів льодовикових епох. Традиційно, головним рушійним чинником льодовикових періодів вважається екзарцаційна та транспортуюча діяльність льоду. Але, якщо підійти до цієї проблеми з позицій оцінки енергетики різних процесів і порівняти кінетичну енергію води та льоду⁴, то тут ми доходимо іншого висновку.

Для порівняння, приймемо швидкість руху води⁵ 1 м/с, а льоду⁶ 50 м/рік. Після приведення їх до одного часового відрізка, знаходимо співвідношення кінетичної енергії води та льоду. Воно становить 397807718400. Навіть, якщо лід буде рухатися вдесятеро швидше, то і в цьому випадку різниця залишається величезною. Тобто, розрахунок, який базувався на нереально високій швидкості руху льоду і заниженій швидкості руху води, показує, що головною рушійною силою льодовикових періодів є тала вода. Позатим, води підсилюється імпульсивністю потоків. Початково енергії талої води концентрується в озерах, які заповнюють улоговини на різних гіпсометричних рівнях. З різних причин греблі озер прориваються і тоді відбувається раптове, імпульсне вивільнення енергії. Напрямок дії якої керується існуючою гідромережею, або геоструктурними елементами. Сконцентрованість у просторі та часі значно підсилює руйнівну та транспортуючу здатність водних потоків. В басейні Дніпра головним чинником, який визначив напрямок гідродинамічних ударів був геоструктурний чинник – Дніпровсько-Донецька западина. Вона стала тим об'єктом, який зазнав концентрованих неодноразових ударів.

Перша катастрофа сталася 47,5 тис. років тому (кінець першої стадії Вюрмського зледеніння). Орографія цієї частини континенту обумовила збір енергії з фронту льодовика шириною більше 1500 км, а ширина ділянки, на яку прийшовся удар не перевищувала 10 км. Цілком випадково головною мішенню став схил Українського кристалічного масиву, в якому було прорубане нове русло Дніпра (рис.3). Удар прийшовся на ділянку біля с. Таборище (сучасне м. Світловодск), де був знесений виступ кристалічних порід (на профілі вони позначені хрестиками) висотою 40-50 м.

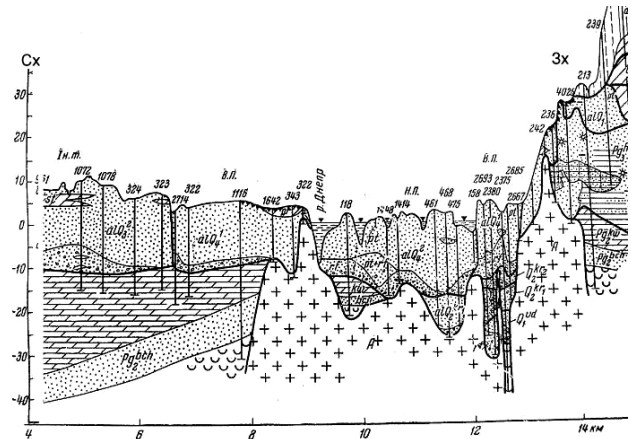

Рис.3. Геологічний розріз долини Дніпра в районі с. Таборище [7]

Після цього положення долини Дніпра нижче с. Таборища стало абсолютно нелогічним, оскільки безпосередньо до твердих, стійких до розмиву кристалічних порід з заходу та сходу прилягають м'які потужні осадові верстви, в яких початково і була сформована долина Дніпра.

Крім зміни положення долини Дніпра, до цього періоду відноситься виникнення відторженців та вкриття басейну Дніпра та прилеглих територій валунним суглинком, вік якого становить 50-55 т.р. [21]. Тоді ж стали і дислокації в долині середнього Дніпра: Канівські гори, гора Пивихи, гора Калитва та інші.

Час цієї катастрофи був визначений радіовуглецевим методом по залишкам перепеченої деревини на контакті протерозойських кварцитів та відторженця, низ якого представлений бучацькими пісками (47600±800 р.) та по палеонтологічним решткам з валунного суглинка в березі Псла біля м. Шишаки (47300±900 р.). Враховувався також вік розсіяної в валунному суглинку органіки⁷ (52-55 тис.р.) та по вік органічних решток з балки Сажавки (в перерахунок з визначень І.Підоплічка [22] – приблизно 47 тис. р.

Причиною катастрофи був прорив частини озер, які zostалися після Риського льодовика. На час цієї катастрофи припадає танення першого Вюрмського льодовика. Його тала вода переповнила прильодовикові озера і йшла з півночі Білорусі на південь, де також переповнила озера, що залишилися з попереднього періоду. Можливо, що у цьому випадку мав місце ланцюговий характер прориву каскаду озер.

Друга катастрофа мала місце приблизно 37-38 тис. р.т. (Середній Вюрм). Вона не має таких яскравих проявів як інші катастрофи. По ній залишилася лише товща полого-жовтого суглинка, яка контактує з валунним суглинком (52-55 тис. р.). Зв'язок полого-жовтого суглинка з катастрофічними потоками визначається тільки по слідах його фізичної дії на валунний суглинок. Виявлено два місця де можна бачити наслідки їх колізії. Одне розташоване на лівому березі Дніпра на південь від с. Кропивна, друге – біля с. Трахтимирів. Останній приклад є найбільш показовим та незаперечним. На рис.4. показане глибоке проникнення полого-жовтого суглинка у товщу валунного суглинка. З цієї фотографії видно, що під час проникнення були деформовані прошарки валунного суглинка, який вже існував на той час.

⁴ Ця енергія є рушійною силою рельєфотворення.

⁵ Середня швидкість води для рівнинних річок

⁶ Середня швидкість руху гірських льодовиків. Достовірних даних про швидкість рівнинних льодовиків в літературі не наводиться. Також достеменно не відомо, льодовик сунеться, чи просто позширюється за рахунок нагромадження атмосферних опадів, як це відбувається в теперішніх умовах на початку зими.

⁷ Так звана "морена"

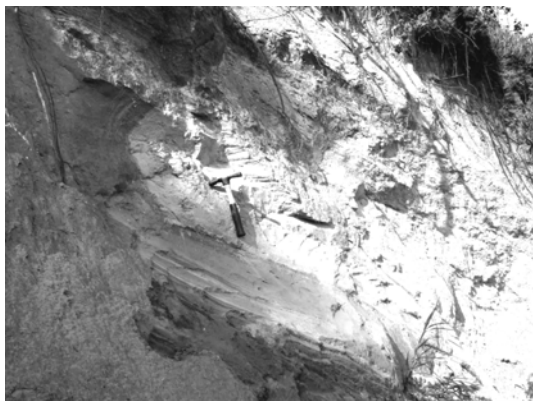

Рис.4. Проникнення полого-жовтого суглинку у товщу валунного суглинку (фото С. Рижова)

Ще одним свідченням силового заміщення є відсутність ґрунтів на поверхні валунного суглинку, який представляв собою денну поверхню приблизно 10 тис. р. Вік розсіяної органіки у полого-жовтому суглинку за даними С14 становить: с. Стайки – 41000 ± 1500 р.; с. Кропивна – 41600 ± 1200 р.; с. Трахтимирів – 37800 ± 900 р.

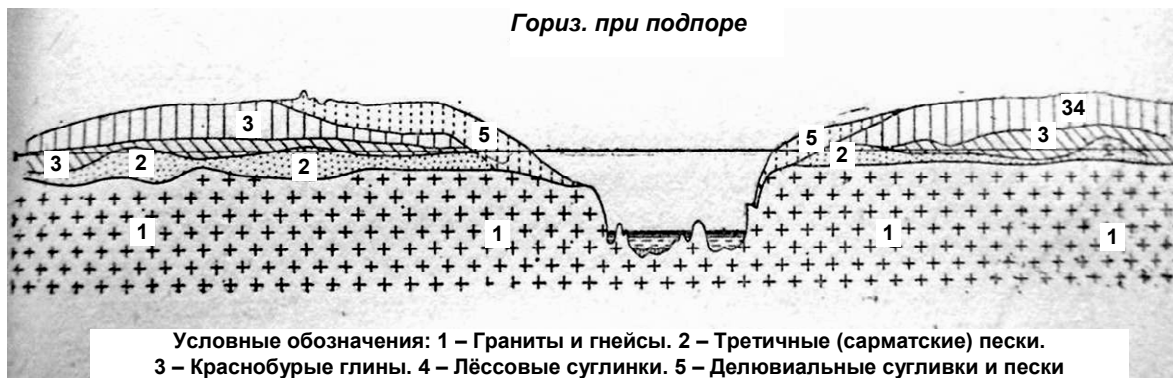
В часі ця катастрофа не корелюється з льодовиковими періодами, але прив'язане до похолодання в рамках потепління середнього Вюрму [4]. Причини катастрофи та її перебіг є нез'ясованими. Її час визначений з літературних джерел, де вказано кілька дат інтервалу 39-37 тис. р.т., отриманих по датуванню органічних решток в алювіальних відкладів Прибалтики та верхнього Дніпра [4]. Близький до цих значень і вік другого від

поверхні викопного ґрунту в Вишгородській кручі – 34100 ± 800 р. Невелике відхилення у бік омолодження, скоріш за все, виникло за рахунок його неглибокого залягання (біля 1 м), що не виключає проникнення в нього кореневих та розчинів.

Третя катастрофа кінця останньої фази Вюрмського зледеніння відбулася приблизно 23-22 тис. р.т. До встановлення дат двох попередніх ця катастрофа виглядала найбільш потужною і її наслідки розглядали як сумарні. Крім зміни положення долини Дніпра на відтинку між г. Пивихою та р.Самарою, сюди відносилися розблокування стоку через кристалічний масив та переміщення відторженців. Зараз можна говорити лише про значне переміщення гірських порід, гибель великої кількості тварин, рештки кістяків яких і сьогодні лежать у руслі Дніпра, та тимчасове відновлення стоку через кристалічний масив.

Прикладом значного переміщення гірських порід є будова алювіальної товщі над стоянкою "Міра", яка лежить на виході Дніпра з кристалічного масиву. Детальний її опис зроблений в раніше [2]. Тут ми лише звертаємо увагу на те, що на стоянці "Міра" культурний шар (27-28 тис. р.) знаходиться на значній глибині від денної поверхні (до 15 м). Тут висота потоку була вищою за 20 м при ширині до 20 км. Суттєво іншими параметри потоку були в межах кристалічного масиву. Так, з профілю через Дніпро по осі греблі Дніпрогесу складеного Ф.Саваренським [23] у 1932 році (рис.5), видно, що висота потоку в кристалічних породах при його ширині трохи більше 1 км перевищувала 50 м і, що піщано-суглинниста товща є наймолодшою (відмічено 5).

Гориз. при подпоре

Условные обозначения: 1 – Граниты и гнейсы. 2 – Третичные (сарматские) пески. 3 – Краснобурные глины. 4 – Лёссовые суглинки. 5 – Делювиальные суглилки и пески

Рис.5. Геологічний розріз по осі греблі Дніпрогесу /за Ф.Саваренським [23]

Катастрофа 23-22 тис. р.т. помітно змінила схему розселення в басейні Дніпра. Зникнення більшої частини Поліського озера, рівень води в якому сягав 160 м, на півночі звільнила території, на яких почали селитися люди. В Подесенні постала група стоянок Пушкарі. На ділянці їх розміщення висота поверхні є вищою за 165 м. Її вік, за останніми визначеннями, сягає 20 т.р. А вік, розташованого неподалік, скупчення кісток мамонтів, в якому також є знахідки кременевого інвентарю, доходить до 22 т.р. [24]. В Білорусі її аналогом є стоянка Юровичі. Перед тим, люди селилися вище за течією, на схилі Середньо-Руської височини.

Велика кількість археологічних знахідок в котловинах ГЕС Дніпровського каскаду [25] вказує на драматичність розвитку тих подій, – гибель стоянок разом з їхніми мешканцями.

В часі ця катастрофа корелюється з початком останнього Вюрмського зледеніння. Причиною могло стати інтенсивне танення льоду і скид води в південну Білорусь під час короткотривалого потепління. Час катастрофи зафіксований чисельними датуваннями різномірної органічної речовини: кістяки тварин з русла

Дніпра, поховані ґрунти, рештки деревини, молюски. Головним чином їх вік лежить в інтервалі 23-22 тис. р.т.

Четверта катастрофа сталася після прориву залишків Поліського озера 13-12 тис. р.т. Оскільки її перебіг детально описаний в попередніх публікаціях, тут лише нагадаємо, що головними наслідками для Дніпра було приєднання до нього Прип'яті та відношення стоку до Чорного моря [4, 10].

Висновки. Історія становлення та розвитку Дніпра є значно складнішою, драматичнішою та цікавішою ніж це уявлялось. В світлі виявлених в останній час фактів, сьогодні можна говорити лише про загальні риси його історії. Вивчення ж її в повному обсязі справа майбутніх досліджень. На сьогодні головними результатами роботи є: 1 – доказ змін режимів Дніпра з річкового на озерний і навпаки; 2 – встановлення істинного віку валунного суглинку, який довгий час вважався мореною дніпровського льодовика (50-55 т. р.)⁸.

⁸ Тобто відноситься до періоду, коли в межах України ніяких льодовиків не було.

1. Пазинич В.Г. Геоморфологічний літопис Великого Дніпра. – Прилуки: Гідромас, 2007. – 372 с. 2. Пазинич В.Г. До проблеми генетично-вікових визначень утворень долино-терасового комплексу басейну середнього Дніпра // Фізична географія та геоморфологія № 56, Київ, 2009, с.230-238. 3. Веклич М. Ф. Палеогеографические условия территории Украины в позднем Кайнозое // Атлас природных ресурсов Украинской и Молдавской ССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1978. – С.54-55. 4. Геохронология СССР, Т.3, Новейший этап, под редакцией Зубаков В.А. – Л., Наука, 1974. 359 с. 5. Величко А.А. Палеоклиматы и палеоландшафты внетропического пространства Северного полушария, Атлас-монография, М., ГЕОС, 2010. 119. С. 6. Klimaszewski M. Geomorfologia. – Warszawa. 1978. – S. 830. 7. Горещий Г. И. Аллювиальная летопись великого Пра-Днепра. – М.: Наука, 1970. – 492 с. 8. Квасов Д.Д. Поздне-четвертичная история крупных озер и внутренних морей Восточной Европы. – Л., 1975. – 225 с. 9. Геоморфологічна карта України // Національний Атлас України (електронна версія) / Палієнко В.П. Під ред. Л.Г. Руденка. – Київ: ІГ НАНУ, 2000. 10. Пазинич В.Г. Коротка історія Дніпра – Режим доступу: <http://www.arheolog-ck.ru/?p=3033>; <http://www.arheolog-ck.ru/?p=3054>, 2010. 11. Комплексная геологическая съемка листа М-36-XXI (Миргород), Причина П.С., Пасичник Б.Н., Сингур Н.И. и др. Киевский геологоразвед. трест, 1963, К., Геоформ. 12. Удра І.Х. Роль значних водних пертурбацій у зміні природи в антропогені. // Київський географічний щорічник. – 2005. – Вип. 5. – С. 34-52. 13. Шелкопояс В.Т., Христофорова Т.Ф. Возраст плейстоценовых озерно-ледниковых отложений перигляциальной зоны УССР, // Перигляциальные образования плейстоцена (Препринт ИГН 80-16), К., 1980, с. 39-40. 14. Мороз С.А. Оligостромова природа Канівських дислокацій

// Сучасний стан та перспек. розвитку геоморфологій, неотектоніки та палеогеог. антропогену України, 1996. – с. 19-21. 15. Телегин Д.Я. Посульская группа палеолитических стоянок на нижнем Днепре // Российская археология, М., 1996. 16. Мандер Е. П. Антропогенные отложения и развитие рельефа Белоруссии. – Минск: Наука и техника, 1973. – 128 с. 17. Ромаданова А. П. Четвертинні відклади лівобережжя середнього Дніпра. – К.: Наукова думка, 1964. – 156 с. 18. Соколов Д. Н. О геологии и геоморфологии Полесья // Вісник Української районної управи. – 1931. – Вип.16. – С. 3-40. 19. Яковлев С.А. О карте четвертичных отложений Европейской части СССР и сопредельных территорий, // Труды II междунар. Конферен. По изучен. Четверт. Периода Европы, Вып.1. Геолразведиздат, М., 1932, С. 91-104.; 20. Різніченко В. В. На окраинах Канівських дислокацій // Вісн. укр. відділу геол. ком. – 1927. – Вип. 10. – С. 54-74. 21. Пазинич В., Галаган О., Пазинич Н. До протиріч у датуванні дніпровської "морени" – Режим доступу: <http://www.arheolog-ck.ru/?p=3424>, 2010. 22. Пидопличко І.Г. Новый метод определения геологического возраста ископаемых костей четвертичной системы, К., Изд-во АН УССР, отд. вып., 1952, 90 С. 23. Саваренский Ф.П. Четвертичные отложения в районе Днепростроя // Путеводитель экскурсий второй четвертично-геологической конференции. – М.-Л., 1932. – С.163-184. 24. Беляева В.И. Некоторые обобщения полевых исследований в Пушкарях-1 // С.Н.Бибикив и первобытная археология. РАН, НАНУ, С-Пб, 2010, с.181-190. 25. Накельский С.К., Карлов Н.Н. О геологическом возрасте и значении остатков ископаемого палеолитического человека, найденных в Среднем Поднепровье // Вопросы антропологии, 1965. – Вып. 20. – С. 75-79.

Надійшла до редколегії 09.09.10

УДК 911.3

О. Гладкий, д-р геогр. наук

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ХХІ СТОЛІТТІ

Розглянуто теоретичні засади менеджменту регіонального розвитку як науки про управління економічною ефективністю розвитку та розміщення людської діяльності на території. Висвітлено його сутнісні ознаки, об'єкт і предмет дослідження. Встановлено зв'язок менеджменту регіонального розвитку з іншими науками та суспільно-географічними дисциплінами. Визначено відмінності між поняттями "менеджмент регіонального розвитку", "регіональне управління" та "регіональна політика".

The theoretical fundamentals of regional development management as a science that investigate management of economic efficiency of production's location and development on the territory are disclosed. The essential characteristics, object and subject of investigation are defined. The interdependences of regional development management with other scientific directions as well as with socio-geographic investigations are explored. The differences between regional development management, regional management as well as regional policy are investigated.

Вступ. Актуальність теми. В сучасній суспільній географії активно розвивається цілий ряд наукових напрямів, пов'язаних з вирішенням універсальних стратегічних цілей та завдань управління територією. Останнім часом, вона все більше спрямовує свій пізнавальний апарат на пошук найбільш ефективних тактичних цілей управління регіональним розвитком окремих підприємств і фірм, які зацікавлені в комерційній успішності та ефективності свого функціонування. Суспільно-географічні науки, відштовхуючись від накопиченого ними досвіду регіонального планування та управління, комплексної оцінки ресурсів і можливостей території, аналізу передумов і факторів регіонального розвитку та застосування методів підвищення ефективності розміщення підприємств (як поодиноких, так і в комплексі) здатні надати комерційним структурам цілий ряд важливих рекомендацій з метою оптимізації їх розміщення та функціонування на певній території. Ці рекомендації будуть покликані стимулювати розвиток підприємств та підвищити їх комерційну віддачу, ефективність функціонування в ринковому конкурентному середовищі. Саме ці аспекти, на нашу думку, входять до сфери наукових досліджень менеджменту регіонального розвитку, який наразі активно застосовується в якості навчальної дисципліни в географічних ВУЗах магістерського напрямку підготовки фахівців-географів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття менеджменту регіонального розвитку постійно зустрічається в наукових публікаціях географів та економістів. Йому присвятили свої праці М. Д. Пістун, О. Г. Топчієв, Д. М. Стеченко, М. Гладкий, Л. М. Зайцева, А. Гранберг,

Н. Я. Калюжная та ін. Серед зарубіжних авторів менеджмент регіонального розвитку зустрічається в працях М. Фуджити, П. Кругмана, М. Портера, Т. Деелстри, Г. Кларка та М. Фельдмен. Проте, як окрема наукова дисципліна, що присвячена управлінню економічною ефективністю розвитку та розміщення людської діяльності на території, менеджмент регіонального розвитку ще не розглядався.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Саме тому, об'єктом нашого дослідження є теоретична сутність та завдання менеджменту регіонального розвитку в сучасних умовах, а завданнями – аналіз теоретичних засад менеджменту регіонального розвитку як науки, його сутнісних ознак, об'єкту і предмету дослідження, пошук зв'язків менеджменту регіонального розвитку з іншими науками та суспільно-географічними дисциплінами та встановлення відмінностей між поняттями "менеджмент регіонального розвитку", "регіональне управління" та "регіональна політика".

Виклад основного матеріалу. В суспільно-географічних науках останнім часом стали широко використовуватись поняття суміжних наук в галузі економіки та управління, зокрема основні засади менеджменту. Як відомо, цей термін (від англ. *to manage* – управляти) з'явився у 70-80 рр. минулого століття і означав комплекс наукових принципів, методів стимулювання та організаційних важелів впливу на дії людей, використання різноманітних ресурсів з метою досягнення тактичних і стратегічних цілей організації [3]. Отже менеджмент – наука про управління сучасним підприємством, фірмою, установою, яка ставить за мету досягнен-